

HÁSKÓLI ÍSLANDS

Alræði í Evrópu

Þrjár örlagasögur

Hannes H. Gissurarson 26. apríl 2018

Elinor Lipper

- *Eleven Years in Soviet Prison Camps* kom út 1950 í Bretlandi og Sviss, 1951 í BNA
- Bar vitni í réttarhöldum í París 1950 og fór í fyrirlestraferð um BNA 1951–1952, en hvarf síðan
- Útdrættir í *Vísi* og *Tímanum*, endurpr. í *Konur í þrælakistum Stalíns*
- Fann fátt á Netinu og margt ónákvæmt, t. d. að kommúnistar hefðu rænt henni
- Hver var Elinor Lipper?

1912–2008

Umrótsár í Mið-Evrópu

- Komin af efnuðu fólki í Belgíu, hóf læknisnám í Berlín, varð kommúnisti, varð að flýja eftir valdatöku Hitlers
- Sendiboði Kominterns undir dulnefnum
- Sýndarhjónaband 1935 með Konrad Vetterli til að fá svissneskan ríkisborgararétt
- Fluttist til Ráðstjórnarríkjanna 1937 með Wilhelm Dannemann
- Bjó á Hotel Lux með honum
- Handtekin 26. júlí 1937 í hreinsunum Stalíns

Heimsókn Henrys Wallaces 1944

Örlög Lippers

- Svissnesk stjórnvöld mjög ötul að tryggja hag svissneskra ríkisborgara
- Sýndareiginmaðurinn hafði snúið aftur til Sviss og fengið skilnað
- Giftist frönskum lækni, sérfræðingi í hitabeltissjúkdómum, og fluttist til Madagascar
- Eignaðist eina dóttur í fangabúðunum
- Hafði ofan af fyrir sér með þýðingum
- Lést frá fjórum barnabörnum 2008

Henny Goldstein

1905–1986

Flóttakona á Íslandi

- Bjó um skeið í Kólumbíu, fluttist 1929 aftur til Berlínar
- Hraktist undan nasistum til Íslands 1934 og vann á saumastofu
- Fékk móður sína og son til landsins
- 1938 átti að vísa henni úr landi, Hendrik Ottósson kvæntist henni
- Harry Rosenthal og unnusta hans sluppu til Íslands
- Vandamenn myrtir í Helförinni

Fjölskylda í Reykjavík

Sextugsafmæli Brynjólfs Bjarnasonar

**Fjölsótt afmælishóf
Brynjólfs Bjarnasonar**

Vinir og samherjar Brynjólfs Bjarnasonar héldu honum hóf í Skiðaskálanum í Hveradöllum, á annan í hvítasunnu, í tilefni af sextugsafmæli hans. Kristinn E. Andrésson stjórnaði hófinu. Ræður flutta Jóhannes skáld úr Kötlum, Sverrir Kristjánsson sagnfræðingur, Kristinn E. Andrésson og Gunnar Benediktsson rithöfundur, er mælti fyrir minni Hallfríðar Jónasdóttur, konu Brynjólfs. Þorsteinn Valdimarsson flutti Brynjólfi kvæði, er kvæði Þorsteins og ræða Jóhannesar birt á öðrum stað í blaðinu í dag. Að lokum flutti Brynjólfur snjalla ræðu. Skálinn var fullsetinn og urðu ýmsir frá að hverfa. Hófið var í alla staði hið ánægjulegasta.

Bruni á Kaðalsstöðum

Á laugardeginn brann smíðaverkstæði og geymsla á Kaðalstöðum í Borgarfirði. Slökkviliðið úr Borgarfirði kom á vettvang, en milli Borgarfjarðar og Kaðalstaða eru um 30 km. Brann því mestallt sem var í verkstæðinu, vélar, timbur og ýmsir smíðagripir, ennfremur töluvert af áburði. Íbúðarhúsið, sem var skammt frá verkstæðinu og fjós og hlöðu sem voru áföst því tókst að verja fyrir eldinum.

Mikið tíón af e

Brynjólfur Bjarnason flytur ræðu sína.

Þorsteinn Valdimarsson flytur Brynjólfi kvæði.

Heil Hitler !

Bruno, Kress.

1907–1997

- Fæddist í Elsass, hraktist með fjölskyldunni til Berlínar 1919, lærði málfræði
- 1932–1940 á Íslandi, gekk í nasistadeildina 1934
- Var rekinn úr nasistaflokknum fyrir kærui á hendur ræðismanninum, en settur inn aftur
- Fékk styrk frá *Ahnenerbe*, stofnun SS-sveitanna
- Handtekinn við hernámið, en fór 1944 til Þýskalands í fangaskiptum
- Settist að í Austur-Þýskalandi

Ahnenerbe

- Hendrik fékk Svía til að veita Siegbert Rosenthal landvistarleyfi
- Sænska sendiráðið í Berlín greip í tómmt 1943: mánuði áður til Auschwitz
- Siegbert til Natzweiler í „hauskúpusafnið“
- Sievers síðar hengdur

Heiðursdoktor á 75 ára afmæli HÍ

Nóbelsskáldið róttæka

1902–1998

- Tók fé úr sparisjóðsbók vinar föður síns í Kanada
- Var vísað burt á Ellis-eyju 1922, þegar vinurinn vildi ekki taka ábyrgð á honum
- Reyndi árangurslaust fyrir sér í Hollywood 1926–1929
- Var þar í sambandi, en skrifaðist á við unnustu á Íslandi
- Sneri til Íslands róttækur

Laxness í Moskvu 1938

Vera Hertzsch

- Þýskur kommúnisti, fluttist til Rússlands
- Giftist Rozenblum, sem sakaður var um trotskisma
- Dæmd sem „eiginkona alþýðuóvinnar“
- Handtekin í mars 1938
- Dó úr hungri í Karaganga 1943

Laxness vissi betur

- Hann sá 1932 tötrabörn og hlustaði á frásagnir fyrrverandi Síberíufanga
- Hann varð vitni að handtöku Veru 1938
- Rússneskukennari hans, Teodoras Bialiackinas, sagði honum frá kúguninni
- Tékkneskir vinir hans, Zdének Nemecék og dr. Emil Walter, sögðu honum frá kúguninni
- Hann sagði allt öðru vísi frá 1963 en 1938

Skýringar á trúgirni hinna trúlausu

- Skýringar hans sjálfs hæpnar: Ekki val milli Hitlers og Stalíns; tímabundnir erfiðleikar; blekkingar
- Schumpeter: Menntamenn firrtir, ábyrgðarlausir
- Mises: Vonast til meiri velgengni við sósíalisma
- Jouvenel: Vilja ekki framleiða eftir pöntun
- Hayek: Ofurtrú á mætti skynseminnar til að skapa skipulag, vanmat á sjálfsprottinni þróun

Niðurstöður

- Tuttugusta öldin góður tími og vondur
- Nasistar myrtu um 25 milljónir, kommúnistar um 100 milljónir
- Saklaust fólk sogaðist inn í hringiðu: Lipper, Goldstein og Hertzsch
- Tækifærissinnar: Kress og Laxness
- Kvöldverður með Kolakowski í apríl 1979
- Íslenska þjóðsagan um púkana þrjá

